

Spółdzielnie w sektorze rolno-spożywczym jako beneficjenci pomocy udzielnej w ramach formuły *de minimis* oraz *de minimis* w rolnictwie – aspekty prawne i ekonomiczne

Cooperatives in the Agri-Food Sector as Beneficiaries of *de Minimis* and *de Minimis* aid in Agriculture – Legal and Economic Aspects

The authors aim to determine whether *de minimis* aid and *de minimis* aid in agriculture is used by cooperatives in the agri-food sector – and if so, which one they benefit from; and whether the rules for granting the aid are beneficial for these entities. They also want to make a detailed assessment of *de minimis* aid granted in a selected industry, i.e., in dairy cooperatives, based on an analysis of data from the SUDOP database (Public Aid Data Sharing System). The *de minimis* aid formula is connected to membership in the European Union and constitutes a special category of support granted by the state. The authors open the paper by presenting general characteristics of *de minimis* aid and *de minimis* aid in agriculture. Then, they show detailed examples of aid established in various legal acts addressed to all entrepreneurs, including cooperatives. Then they focus on aid under *de minimis* formula dedicated only to farmers' and social cooperatives. Finally, they present the issue of *de minimis* aid for dairy cooperatives in practice. In the summary, the authors state, inter alia, that cooperatives operating in the agri-food industry benefit from various types of *de minimis* aid and *de minimis* aid in agriculture. For some of them, especially the smaller ones, it is an additional and important source of financial support. The legislator increasingly considers the socio-economic importance of cooperative entities by introducing *de minimis* and *de minimis* aid in agriculture only for social cooperatives or farmers' cooperatives. Such activities should be assessed positively, and they are in line with the European Union's intention to create appropriate conditions for the promotion of the cooperative model, including financial support.

Aneta Suchoń

doktor habilitowany nauk prawnych
profesor Uniwersytetu Adama Mickiewicza
w Poznaniu

ORCID – 0000-0002-5410-7853
e-mail: aneta.suchon@amu.edu.pl

Maria Zuba-Ciszewska

doktor nauk prawnych
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
ORCID – 0000-0002-5543-1620
e-mail: maria.zuba@kul.pl

Słowa kluczowe:

pomoc *de minimis*, pomoc *de minimis*
w rolnictwie, spółdzielnie, spółdzielnie
mleczarskie, spółdzielnie rolników

Key words:

de minimis aid, *de minimis* aid in agricul-
ture, cooperatives, dairy cooperatives,
cooperatives in the agri-food sector

1. Wprowadzenie

Pomoc udzielana w ramach formuły *de minimis* związana jest z członkostwem Polski w Unii Europejskiej i stanowi szczególną kategorię wsparcia ze środków publicznych. Występuje nie tylko w rolnictwie, ale i w innych sektorach gospodarki. Jest ona ograniczona kwotowo dla jednego przedsiębiorstwa: 20 tys. euro dla produkcji rolnej, 100 tys. euro dla transportu drogowego oraz 200 tys. euro dla pozostałych sektorów w ciągu trzech lat obrotowych. Dodatkowo limit pomocy *de minimis*, stanowiącej rekompensatę za świadczenie usług w ogólnym interesie gospodarczym wynosi 500 tys.

<https://doi.org/10.36128/priw.vi42.509>

euro we wskazanym okresie i związany jest ściśle z usługami świadczonymi w interesie gospodarczym¹.

Nazwa przedmiotowej pomocy nawiązuje do rzymskiej reguły *de minimis non curat lex* (prawo nie troszczy się o drobiazgi)². Jest to kategoria wsparcia udzielanego przez państwo, ale nie stanowiącego pomocy publicznej w rozumieniu Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)³, dlatego nie podlega obowiązkowi notyfikacji Komisji Europejskiej. Argumentując jej dopuszczalność, podkreśla się, że ma ona nieznaczny wpływ na konkurencję oraz wymianę handlową między państwami członkowskimi⁴. Wskazać należy, że łączna jej wartość jest stosunkowo duża. W roku 2020 wyniosła 8056 mln zł⁵, liczba beneficjentów to aż 284 tys., a przypadków udzielenia wsparcia było 677 tys.⁶. Pomoc stanowiąca rekompensatę z tytułu świadczenia usług w ogólnym interesie gospodarczym wyniosła 3,6 mln zł⁷.

Natomiast łączna kwota pomocy *de minimis* w rolnictwie przyznanej w okresie trzech lat podatkowych przedsiębiorstwom prowadzącym działalność w zakresie podstawowej produkcji produktów rolnych nie może

- 1 UOKiK, *Pomoc de minimis w Polsce udzielona przedsiębiorcom w 2020 roku* (Warszawa: UOKiK, 2021), 6 i nn; *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców. Wybrane zagadnienia. Perspektywa podmiotu udzielającego pomocy i jej beneficjenta w Polsce*, red. Adam A. Ambroziak, Katarzyna Pamuła-Wróbel, Robert Zenc (Warszawa: Wolters Kluwer, 2020), 25 i n.
- 2 Piotr Marquardt, *Pomoc publiczna dla małych i średnich przedsiębiorców* (Warszawa: Lexis Nexis, 2007), 112; Igor Postuła, Aleksander Werner, *Pomoc publiczna* (Warszawa: PWN, 2006), 148; Aneta Suchoń, „Pomoc de minimis w rolnictwie jako instrument wsparcia producentów rolnych – wybrane aspekty prawne”, [w:] *Z zagadnień systemu prawa. Księga Jubileuszowa Profesora Pawła Czechowskiego*, red. Adam Niewiadomski, Konrad Marciniuk, Przemysław Litwiniuk (Warszawa: PWE, 2021), 795 i n.
- 3 Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz. U. 2004, nr 90, poz. 864, zwany traktatem TFUE.
- 4 Marquardt, *Pomoc publiczna dla małych i średnich przedsiębiorców*, 112; Postuła, Werner, *Pomoc publiczna*, 120 i n.
- 5 UOKiK, *Pomoc de minimis w Polsce udzielona przedsiębiorcom w 2020 roku*, 10 i n.
- 6 Ibidem, s. 8 i n.; Bartosz Bartniczak, „De minimis aid in Poland in the years 2008-2015—is this aid sustainable or not?” *Economic and Environmental Studies*, 18.1 (2018): 47-64.
- 7 UOKiK, *Pomoc de minimis w Polsce udzielona przedsiębiorcom w 2020 roku*, 5 i n.

przekroczyć górnego limitu krajowego wynoszącego dla Polski 295 932 125 euro. Na dzień 23 lipca 2022 roku jej wykorzystanie wynosiło 210 199 986,07 euro, co stanowi 71,03% pułapu⁸.

Spółdzielnie w sektorze rolno-spożywczym, prowadząc działalność gospodarczą, w tym rolniczą, są dość często beneficjentami pomocy udzielanej w ramach *de minimis* albo *de minimis* w rolnictwie. Do tychże podmiotów zaliczyć można np. rolnicze spółdzielnie produkcyjne, spółdzielcze grupy producentów rolnych, spółdzielnie rolników, spółdzielcze organizacje producentów rolnych, spółdzielnie mleczarskie czy spółdzielnie socjalne. Podmioty prowadzą działalność rolniczą pierwotną lub też przejmują jednej z jej etapów, np. pomoc w uprawie gruntów rolnych, przechowanie, sprzedaż produktów rolnych i potem przetwórstwo⁹.

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny¹⁰ w opinii w sprawie „Spółdzielnie a rozwój sektora rolno-spożywczego” stwierdził, że „[p]oprzez właściwe im zasady i wartości, spółdzielnie przyczyniają się do równych i pełnych synergii stosunków handlowych, które pomagają przywrócić równowagę łańcucha wartości sektora rolno-spożywczego, dbając o wspólne interesy, optymalizując wspólne wartości i konsolidując zrównoważony charakter produkcji i konsumpcji. Dlatego EKES zwraca się do instytucji europejskich o stworzenie odpowiednich warunków do propagowania modelu spółdzielczego, w tym wsparcia finansowego”¹¹.

Pomoc *de minimis* w rolnictwie adresowana jest co do zasady do podmiotów prowadzących produkcję rolną pierwotną. Natomiast krąg beneficjentów ogólnej pomocy *de minimis* jest szerszy, gdyż odnosi się do przedsiębiorców spoza branży rolniczej. Należy podkreślić, że obejmuje m.in. także przetwarzanie¹² i wprowadzanie do obrotu produktów rolnych. W niniejszym artykule przyjęto, że cechą wspólną, wyróżniającą i charakterystyczną spółdzielni działających w branży rolno-spożywczej jest właśnie produkt rolny.

8 <https://srpp.minrol.gov.pl/>. [dostęp: 23.07.2021].

9 Aneta Suchoń, *Prawna koncepcja spółdzielni rolniczych* (Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 2016), 10 i n.

10 Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Spółdzielnie a rozwój sektora rolno-spożywczego”, Dz. Urz. UE, 2012/C 299/09. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012IE1593&from=SL>. [dostęp: 09.07.2022].

11 Ibidem.

12 Za przetwarzanie lub wprowadzanie do obrotu nie można tutaj uznać czynności wykonywanych w gospodarstwach jako niezbędny element przygotowania produktu do pierwszej sprzedaży, takich jak zbiór, koszenie czy młócka zbóż, pakowanie jaj ani też pierwsza sprzedaż na rzecz podmiotów zajmujących się odsprzedażą lub przetwórstwem.

Spółdzielnie prowadzące działalność rolniczą wytwarzają albo przetwarzają produkty rolne. Dla tych podmiotów ważne są regulacje prawne oraz pomoc państwa odnoszące się do zasad prowadzenia tejże aktywności, a następnie wprowadzania produktu na rynek (np. spółdzielnie produkcji rolnej, spółdzielnie socjalne). Z kolei spółdzielnie funkcjonujące w typowej branży spożywczej przetwarzają produkty rolne kupowane od producentów rolnych (np. spółdzielnie mleczarskie). Są także spółdzielnie prowadzące działalność rolniczą, przetwórstwo, a później zajmujące się wprowadzaniem przetworzonych produktów na rynek.

Interesujące wydaje się łączne zaprezentowanie tematyki pomocy państwa dla podmiotów spółdzielczych w ramach formuły *de minimis* lub *de minimis w rolnictwie*. Regulacje prawne zawarte są przede wszystkim w Rozporządzeniu Komisji (UE) nr 1407/2013 z 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* oraz Rozporządzeniu Komisji (UE) nr 1408/2013 z 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* w sektorze rolnym¹³. Kwestie proceduralne z kolei występują w ustawie z 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej¹⁴. Warto także wspomnieć o Rozporządzeniu Komisji (UE) nr 360/2012 z 25 kwietnia 2012 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* przyznawanej przedsiębiorstwom wykonującym usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym oraz Rozporządzeniu Komisji (UE) nr 717/2014 z 27 czerwca 2014 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* w sektorze rybołówstwa i akwakultury¹⁵.

Żaden unijny bądź polski akt prawny nie zawiera jednak katalogu pomocy udzielanej według zasady *de minimis* w rolnictwie ani *de minimis*¹⁶. Zasady jej przyznawania uregulowane są w różnych aktach prawnych. Przykładowo o zasadzie *de minimis* w rolnictwie wspominają ustawa z 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym¹⁷, Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 31 października 2017 r. w sprawie szczegółowych przesłanek

13 Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013.

14 T.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 743 z późn. zm.

15 Dz. Urz. UE L 190/45, 28.6.2014 z późn. zm.

16 Aneta Suchoń, „Pomoc de minimis w rolnictwie” *Przegląd Prawa Rolnego* 1 (2011): 174 i n; Aneta Suchoń, „Nowe zasady pomocy de minimis w rolnictwie-aspekty prawne i ekonomiczne” *Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej* 107 (2014): 19-33.

17 T.j. Dz. U. 2020, poz. 333 ze zm.

odroczenia, rozłożenia na raty lub umorzenia należności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa oraz trybu postępowania w tych sprawach¹⁸, ustawa z 4 października 2018 r. o spółdzielniach rolników¹⁹, ustawa z 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych²⁰ oraz ustawa z 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych²¹.

Z kolei przykłady pomocy *de minimis* zawarte są np. w ustawie z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy²², ustawie z 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne²³, ustawie z 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020²⁴. Na podstawie piętnastu aktów prawnych udzielono w 2020 roku prawie 97% ogólnej pomocy *de minimis*²⁵. W zakresie przedmiotowej pomocy ważne jest także prawo miejscowe²⁶ dotyczące ulg czy zwolnień udzielnych w ramach analizowanej zasady.

Celem artykułu jest, po pierwsze, próba ustalenia, czy spółdzielnie w branży rolno-spożywczej korzystają z pomocy w ramach formuły *de minimis* w rolnictwie oraz *de minimis* i jakie są zasady przyznawania tej pomocy oraz czy są korzystne dla tychże podmiotów. Drugim celem jest szczegółowa ocena udzielanej pomocy *de minimis* w wybranej branży, tj. w spółdzielniach mleczarskich, dokonana na podstawie analizy danych zaczerpniętych z bazy SUDOP (System Udostępniania Danych o Pomocy Publicznej).

18 Dz. U. 2017, poz. 2116.

19 Dz. U. 2018, poz. 2073.

20 T.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 185, 1370 ze zm.

21 T.j. Dz. U. z 2020 poz. 2085 ze zm.

22 T.j. Dz. U. 2022 poz. 690.

23 T.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1613.

24 T.j. Dz. U. 2022, poz. 1234 ze zm.

25 UOKiK, *Pomoc de minimis w Polsce udzielona przedsiębiorcom w 2020 roku*, 15 i n.

26 Np. Uchwała nr XXXVII/348/2021 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości dla przedsiębiorców na lata 2022–2023, Lex/el.

2. Ogólna charakterystyka pomocy *de minimis* oraz *de minimis* w rolnictwie

Rozważania warto rozpocząć od art. 107 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (poprzednio Traktatu Rzymskiego)²⁷. Według tego przepisu, z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w traktatach, wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w takim zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi. Środki pomocy spełniające kryteria przedstawione powyżej są zasadniczo niezgodne ze wspólnym rynkiem. Jednocześnie należy zaznaczyć, że nie jest to równoznaczne z całkowitym zakazem udzielania takiej pomocy. Otóż w ust. 2 oraz 3 art. 107, 108 i 109 TFUE uwzględnione są przypadki, w których pomoc państwa może zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem²⁸. Przykładowo, według art. 108 ust. 4 TFUE Komisja może przyjąć rozporządzenia dotyczące takich kategorii pomocy państwa. Warto nawiązać do Rozporządzenia Rady (WE) nr 994/98 z dnia 7 maja 1998 r. dotyczącego stosowania art. 92 i 93 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską do niektórych kategorii horyzontalnej pomocy państwa²⁹. W artykule 2 oznaczonym „De minimis”, wskazano, że Komisja może, w drodze rozporządzenia przyjętego zgodnie z procedurą określoną w art. 8, postanowić, że, uwzględniając rozwój i funkcjonowanie wspólnego rynku, niektóre kategorie pomocy nie spełniają wszystkich kryteriów określonych w art. 92 ust. 1 Traktatu Rzymskiego, w związku z tym zostają wyłączone z procedury zgłoszenia przewidzianej w art. 93 ust. 3 (pod warunkiem że pomoc przyznana temu samemu przedsiębiorstwu w ciągu danego okresu nie przekroczy pewnej stałej wielkości)³⁰. Przykładem było np. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1860/2004 z dnia 6 października 2004 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88

27 Conor Quigley, *European State Aid Law and Policy* (Oxford: Bloomsbury Publishing, 2015), 20 i n.; Francesco De Cecco, *State aid and the European economic constitution* (Oxford: Bloomsbury Publishing, 2013), 10 i n.; Paweł Popardowski, *Reguły konkurencji w rolnictwie w prawodawstwie Unii Europejskiej* (Warszawa: Wydawnictwo INP PAN, 2019), 274 i n.

28 Andrzej Wróbel, Krystyna Kowalik-Bańczyk, Monika Szwarc-Kuczer, *Traktat o funkcjonowaniu UE. Komentarz, t. II* (Warszawa: Wolters Kluwer, 2012), Lex/el.

29 Dz. Urz. UE L 142, 14.5.1998.

30 *European Union Law of Competition* David Bailey, red. Laura Elizabeth John (Oxford: OUP-Oxford University Press, 2018), 10 i n.

Traktatu WE w odniesieniu do pomocy w ramach zasady *de minimis* dla sektora rolnego i sektora rybołówstwa³¹.

Problem występuje w zakresie samej klasyfikacji pomocy *de minimis*. Jest ona bowiem traktowana np. jako osobna kategoria pomocy, która nie spełnia kryteriów określonych w art. 87 ust. 1 TWE (obecnie art. 107 ust. 1 TFUE), innym razem jako część pomocy publicznej horyzontalnej w ramach wyłączeń grupowych, czy wreszcie jako niewchodząca w ramy wyłączeń grupowych część pomocy horyzontalnej³². Zasadne wydaje się przyjęcie, że pomoc *de minimis* należy do pomocy publicznej w szerokim znaczeniu. Jednocześnie jednak – ze względu na brak spełniania przesłanek powodujących zakaz jej przyznania – dopuszcza się jej przyznawanie³³. Nie stanowi zatem antykonkurencyjnej pomocy państwa. W szerokim znaczeniu używanym z reguły w języku potocznym obejmuje ona wszystkie środki publiczne przekazywane z zasobów państwowych przez władze krajowe, regionalne lub lokalne, a także banki, fundacje dysponujące środkami publicznymi, itp.³⁴. Zalicza się do nich przede wszystkim fundusze publiczne, określone w ustawie z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych³⁵, czyli np. dochody publiczne, środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielonej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA), przychody budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek sektora finansów publicznych pochodzące m.in. ze spłat pożyczek udzielonych ze środków publicznych, z otrzymanych pożyczek i kredytów, a także przychody jednostek sektora finansów publicznych pochodzące z prowadzonej przez nie działalności oraz z innych źródeł.

Według wspomnianego tu już rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z 18 grudnia 2013 roku pomoc *de minimis* przyznana zgodnie z aktem prawnym można łączyć z innym wsparciem w ramach zasady *de minimis* uregulowanym w innych rozporządzeniach unijnych (1408/2013 w sektorze rolnym) do pułapu 200 tys. euro. Podstawowa zasada związana z pomocą *de minimis* to przejrzystość. Chodzi o możliwość wcześniejszego

31 Dz. Urz. UE L 325 z 28.10.2004 r. ze zm.

32 Marquardt, *Pomoc publiczna dla małych i średnich przedsiębiorców*, 112.

33 Postuła, Werner, *Pomoc publiczna*, 148 i n.

34 *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców. Wybrane zagadnienia. Perspektywa podmiotu udzielającego pomocy i jej beneficjenta w Polsce*, red. Ambroziak, Pamuła-Wróbel, Zenc, 25 i n.; Suchoń, *Pomoc de minimis w rolnictwie jako instrument wsparcia producentów rolnych – wybrane aspekty prawne*, 795 i n.

35 T.j. Dz. U. 2019, poz. 869 ze zm.

dokładnego obliczenia ekwiwalentu dotacji brutto bez konieczności przeprowadzania oceny ryzyka. Przykładem są dotacje lub dopłaty do oprocentowania.

Warto także dodać, że zarówno w świetle przepisów unijnych, jak i orzecznictwa przedsiębiorcami są podmioty, które prowadzą działalność gospodarczą i bez znaczenia jest przy tym forma prawna tych podmiotów, sposób i źródło finansowania oraz to, czy przepisy krajowe przyznają im status przedsiębiorcy³⁶.

3. Przykłady pomocy *de minimis* w rolnictwie, z których korzystają lub mogą korzystać spółdzielnie wykonujące działalność rolniczą pierwotną

Jak zostało już wskazane, pomoc *de minimis* w rolnictwie jest popularna wśród producentów rolnych, o czym świadczy wykorzystanie jej rocznego limitu przed zakończeniem roku kalendarzowego. Przykładowo w 2021 roku limit krajowy został wyczerpany w listopadzie³⁷, a w roku 2020 już w październiku³⁸.

Do spółdzielni prowadzących działalność pierwotną zaliczyć należy przede wszystkim rolnicze spółdzielnie produkcyjne. Według art. 138 ustawy z 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze³⁹ ich przedmiotem jest prowadzenie wspólnego gospodarstwa rolnego oraz działalności na rzecz indywidualnych gospodarstw rolnych członków. Może ona również prowadzić inną działalność gospodarczą. Działalność rolniczą pierwotną mogą wykonywać także inne spółdzielnie, np. socjalne czy rolników.

Obecnie katalog pomocy udzielanej w ramach *de minimis* jest bardzo szeroki, np. dopłaty do materiału siewnego, ulgi w spłacie czynszu dzierżawanego gruntów rolnych z KOWR, zwolnienie z podatku od czynności cywilno-prawnych (PCC), czyli 2% podatku przy zakupie gruntów rolnych, dotacje do utylizacji padłych zwierząt gospodarskich, dopłaty do oprocentowania kredytów kłeskowych, dopłaty do oprocentowania kredytów inwestycyjnych, dotacje na dostosowanie gospodarstw rolnych do wymogów bioasekuracji w strefie ASF, pomoc suszowa dla gospodarstw ze stratami w produkcji

36 Leonard Etel, „Korzystanie z pomocy publicznej w spłacie zobowiązań podatkowych” *Państwo i Prawo*, 3 (2011): 35-42.

37 Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 grudnia 2021 r. w sprawie wysokości wykorzystanego krajowego limitu skumulowanej kwoty pomocy *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie, M.P. 2021, poz. 1167.

38 Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 listopada 2020 r. w sprawie wysokości wykorzystanego krajowego limitu skumulowanej kwoty pomocy *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie, M.P. 2020, poz. 1062.

39 T.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 648 ze zm.

rolniczej poniżej 30%, dopłaty do wapnowania, pomoc dla pszczelarzy. Jednak nie z wszystkich programów w ramach omawianej zasady mogą korzystać spółdzielnie zajmujące się produkcją pierwotną. Niektóre są adresowane tylko do podmiotów osób fizycznych, a nie osób prawnych, np. zawarte w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników⁴⁰, czy zwolnienie, a potem ulga na powiększenie gospodarstwa rolnego (art. 12 ustawy o podatku rolnym).

Z uwagi na ograniczone ramy artykułu nastąpi nawiązanie tylko do niektórych przykładów pomocy *de minimis* w rolnictwie.

Ustawa z 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych określa w art. 40c, że dopłat z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego kategorii elitarny lub kwalifikowany udziela się producentom rolnym w rozumieniu ustawy z 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności⁴¹. Dopłaty przysługują do powierzchni gruntów ornych obsianych lub obsadzonych materiałem siewnym kategorii elitarny lub kwalifikowany gatunków roślin uprawnych wskazanych w regulacjach prawnych. Niektóre rolnicze spółdzielnie produkcyjne zajmują się nie tylko produkcją roślinną, ale także zwierzęcą, zatem korzystają z programów związanych ze zwalczaniem ASF. Przykładowo ARiMR wznowiła w tym roku udzielanie nieoprocentowanych pożyczek na spłatę zobowiązań cywilnoprawnych. Jest ona przyznawana maksymalnie na 10 lat. Beneficjentami mogą być producenci rolni, którzy utrzymywali świnie na obszarach ASF⁴² i nadano numer na podstawie ustawy z 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt⁴³. ARiMR nie pobiera żadnych opłat, a pomoc państwa polega na spłacaniu odsetek od udzielonej pożyczki.

Spółdzielnie prowadzące działalność rolniczą mogły starać się o pomoc w formie refundacji wydatków poniesionych w danym roku kalendarzowym na kupno mat dezynfekcyjnych, sprzętu do wykonania zabiegów dezynfekcyjnych, dezynsekcyjnych lub deratyzacyjnych oraz produktów biobójczych, środków dezynsekcyjnych lub deratyzacyjnych, zabezpieczenie budynków, w których są utrzymywane świnie, przed dostępem zwierząt domowych, przebudowę lub remont pomieszczeń w celu utrzymywania świń w gospodarstwie w odrębnych, zamkniętych pomieszczeniach mających oddzielne

40 T.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 933, 1155.

41 T.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 203, 219, 1270.

42 ARiMR, *Nieoprocentowane pożyczki dla producentów świń z obszarów ASF na spłatę zobowiązań cywilnoprawnych wznowione*. <https://www.gov.pl/web/arimr/nieoprocentowane-pozyczki-dla-producentow-swin-z-obszarow-asf-na-splate-zobowiazan-cywilnoprawnych-wznowione>. [dostęp: 09.07.2022].

43 T.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1542, z 2022 r. poz. 1570.

wejścia oraz niemających bezpośredniego przejścia do innych pomieszczeń, w których są utrzymywane inne zwierzęta kopytne (w przypadku gospodarstwa, w którym utrzymuje się średniorocznie nie więcej niż 50 sztuk świń). Podstawę stanowi par. 13e Rozporządzenia Rady Ministrów z 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁴⁴. Wysokość pomocy nie może przekroczyć: 1) 75% wydatków na gospodarstwo o równowartości w złotych kwoty 15 000 euro; 2) 50% wydatków w przypadku, gdy wniosek, o którym mowa w ust. 6, został złożony po 2018 roku.

Niektóre ze spółdzielni prowadzących działalność pierwotną mogą wnosić o obniżenie świadczenia czynszowego od KOWR w ramach pomocy *de minimis*. Może to nastąpić na podstawie kilku przepisów prawnych: według art. 700 k.c. albo rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 31 października 2017 r. w sprawie szczegółowych przesłanek odroczenia, rozłożenia na raty lub umorzenia należności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa oraz trybu postępowania w tych sprawach, dokonywane także do zasady w ramach reguły *de minimis* w rolnictwie.

W ramach omawianej reguły niektóre spółdzielnie skorzystały z pomocy na wapnowanie⁴⁵, biorąc udział w ogólnopolskim programie regeneracji środowiskowej gleb. Niektóre otrzymały dopłaty w ramach działania „Usuwanie folii rolniczych i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej”⁴⁶.

44 Rozporządzenia Rady Ministrów z 27 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Dz. U. 2015, poz. 187 z późn. zm.

45 Agata Wodzień-Nowak, *Dopłaty do wapnowania gleb 2022. Do kiedy można składać wnioski i ile hektarów obejmuje dopłata?*. <https://strefa-agro.pl/doplata-do-wapnowania-gleb-2022-do-kiedy-mozna-skladac-wnioski-i-ile-hektarow-obejmuje-doplata/ar/c8-15938205>. [dostęp: 08.07.2022]; *Dofinansowanie do wapnowania także dla gospodarstw powyżej 75 ha*. <https://www.wrp.pl/dofinansowanie-do-wapnowania-takze-dla-gospodarstw-powyzej-75-ha/>. [dostęp: 08.07.2022].

46 NFOŚ, *Usuwanie folii rolniczych i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej w kontekście przepisów pomocy publicznej*. <https://www.gov.pl/web/nfosisgw/usuwanie-folii-rolniczych-i-innych-odpadow-pochodzacych-z-dzialalnosci-rolniczej-2021>. [dostęp: 09.07.2022].

4. Przykłady pomocy udzielanej w ramach formuły *de minimis* adresowanej do wszystkich przedsiębiorców, w tym spółdzielczych grup producentów rolnych i spółdzielni mleczarskich

Spółdzielnie mogą korzystać z szerokiego katalogu pomocy udzielanych według zasady *de minimis* adresowanej do wszystkich przedsiębiorców. W raporcie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonano analizy w ramach grup pomocy⁴⁷. Przykładami wsparcia są np. dotacje i inne bezzwrotne świadczenia (np. na szkolenia), dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych (bezpośrednio dla przedsiębiorców), refundacje, rekompensaty, zwolnienie z podatku, odliczenie od podatku, umorzenie w całości lub części zaległości podatkowej wraz z odsetkami, oddanie do korzystania mienia będącego własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego i ich związków na warunkach korzystniejszych dla przedsiębiorcy od oferowanych na rynku, jednorazowa amortyzacja, pożyczki, kredyty preferencyjne, subsydia kapitałowo-inwestycyjne⁴⁸.

Wśród pomocy *de minimis* udzielonej w Polsce w 2020 roku dominowały formy pomocy z grupy A, tj. dotacje i ulgi podatkowe (6123,2 mln zł), grupy D (poręczenia i gwarancje kredytowe), która wzrosła znacząco – o 672,7 mln zł (o 110,9%) i wyniosła w 2020 roku 1279,1 mln zł⁴⁹. Z pomocy powyższej korzystały także podmioty spółdzielcze z branży rolno-spożywczej, o czym w dalszej części artykułu.

Skoro pomoc udzielana w ramach formuły jest zróżnicowana i jej katalog jest szeroki, także obszerny jest spis aktów prawnych dotyczących przesłanek udzielania pomocy w ramach zasady *de minimis*. Oto niektóre z nich: ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju⁵⁰, art. 69 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami⁵¹; art. 400a ust. 1 pkt 21 ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁵²; ustawa z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁵³; ustawa z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju⁵⁴; ustawa z 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji

47 UOKiK, *Pomoc de minimis w Polsce udzielona przedsiębiorcom w 2020 roku*, 8 i n.

48 Ibidem.

49 Ibidem.

50 T.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 260 ze zm.

51 T.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1899.

52 T.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1973, 2127, 2269, z 2022 r. poz. 1079, 1260, 1504, 1576.

53 T.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 573, 1981.

54 T.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057, z 2022 r. 1079.

Rozwoju Przedsiębiorczości⁵⁵; ustawa z 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu⁵⁶; ustawa z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy; ustawa z 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Przykładowo Rozporządzenie Ministra Finansów z 20 sierpnia 2019 r. w sprawie udzielania przez Bank Gospodarstwa Krajowego pomocy *de minimis* w formie gwarancji spłaty kredytów w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 określa tryb udzielania pomocy *de minimis* w formie gwarancji spłaty kredytu udzielanej przez Bank Gospodarstwa Krajowego w ramach rządowego programu poręczeniowo-gwarancyjnego⁵⁷. Według art. 34a ust. 1 pkt 1 ustawy z 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne w zakresie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 Bank Gospodarstwa Krajowego może udzielać, we własnym imieniu i na własny rachunek, poręczeń lub gwarancji w ramach rządowych programów poręczeniowo-gwarancyjnych obejmujących w szczególności projekty, np. infrastrukturalne, związane z rozwojem sektora. Poręczenie lub gwarancja mogą stanowić pomoc publiczną, pomoc *de minimis* lub pomoc *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie. Według Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 sierpnia 2019 r. gwarancja jest udzielana na wniosek składany przez przedsiębiorcę do banku kredytodawcy. Dołącza się zaświadczenia albo oświadczenia o pomocy *de minimis*, pomocy *de minimis* w rolnictwie i pomocy *de minimis* w rybołówstwie otrzymanej w roku bieżącym oraz w dwóch poprzednich latach albo oświadczenie o nieotrzymaniu takiej pomocy w tym okresie. Pomoc *de minimis* może zostać udzielona pod warunkiem, że łącznie z inną pomocą *de minimis* lub pomocą *de minimis* w rolnictwie i rybołówstwie, otrzymaną w danym roku podatkowym oraz w dwóch poprzedzających latach podatkowych z różnych źródeł i w różnych formach, nie przekroczy kwoty 200 tysięcy euro dla jednego przedsiębiorcy.

Ustawa z 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w art. 53i. określa, że starosta ze środków Funduszu Pracy refunduje pracodawcy, z którym zawarł umowę w sprawie realizacji przygotowania zawodowego dorosłych, określone w umowie wydatki poniesione ma ten cel (np. materiały i surowce, eksploatacja maszyn i urządzeń, odzież robocza, posiłki regeneracyjne i inne niezbędne środki w wymiarze do 2% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za każdy pełny miesiąc realizacji programu). Refundacja oraz premia stanowią pomoc *de minimis* i są przyznawane

55 T.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 299, z 2022 r. poz. 807, 1079 ze zm.

56 T.j. Dz. U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514 ze zm.

57 T.j. Dz. U. 2022, poz. 1084.

zgodnie z warunkami dopuszczalności tej formy wsparcia. Przykładowo, według art. 16k ust. 10 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych jednorazowy odpis amortyzacyjny stanowi pomoc *de minimis*.

5. Przykłady pomocy udzielanej w ramach zasady *de minimis* adresowanej tylko do spółdzielni rolników lub socjalnych

5.1. Spółdzielnie rolników

Rozważania warto rozpocząć od krótkiej analizy ustawy z 4 października 2018 r. o spółdzielniach rolników⁵⁸. Akt ten przewiduje, że spółdzielnie rolników mogą ubiegać się o pomoc *de minimis* lub *de minimis* w rolnictwie w zależności od rodzaju prowadzonej działalności. Omawiany podmiot spółdzielczy jest dobrowolnym zrzeszeniem osób fizycznych lub prawnych o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, który w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą. Spółdzielcami są przede wszystkim osoby prowadzące gospodarstwo rolne lub działalność rolniczą w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej, zwane rolnikami. Spółdzielcami mogą być także podmioty niebędące rolnikami, prowadzące działalność w zakresie np. przechowywania, magazynowania, sortowania, pakowania lub przetwarzania produktów rolnych lub grup tych produktów, lub ryb, wytworzonych przez rolników⁵⁹.

Przedmiot takiej spółdzielni może być zróżnicowany, np. planowanie prowadzonej przez rolników działalności rolniczej i dostosowywanie jej do warunków rynkowych, organizowanie zbycia produktów lub grup produktów wyprodukowanych przez rolników, przetwarzanie produktów lub grup produktów wyprodukowanych przez rolników oraz obrót uzyskanymi w ten sposób produktami przetworzonymi, prowadzenie działalności usługowej na rzecz swoich członków.

Jak już wspomniano, do spółdzielni rolników adresowane są instrumenty finansowe, a niektóre z nich udzielane są w ramach pomocy *de minimis* albo *de minimis* w rolnictwie. Przykładowo według ustawy z 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych⁶⁰ zwalnia się od podatku od nieruchomości: budynki i budowle lub ich części oraz zajęte pod nie grunty, wykorzystywane przez spółdzielnię rolników lub związek spółdzielni rolników, stanowiące własność albo będące w wieczystym użytkowaniu spółdzielni rolników lub związku spółdzielni rolników, które prowadzą działalność jako mikroprzedsiębiorstwo⁶¹. Podkreślić należy, że ustawodawca wskazał tylko dwa

58 Dz. U. 2018, poz. 2073 ze zm.

59 Aneta Suchoń, „Nowa ustawa o spółdzielniach rolników–wybrane zagadnienia” *Studia Prawnicze KUL*, 3 (2020): 261-290.

60 T.j. Dz. U. 2022, poz. 1452 ze zm.

61 W rozumieniu załącznika I do rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy

tytuły prawne uprawniające do zwolnienia – są to własność albo użytkowanie wieczyste. Inne formy korzystania z gruntów i budynków, np. dzierżawa, nie są objęte przedmiotowym zwolnieniem.

W świetle ustawy z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych⁶² (art. 17 pkt 49a) zwalania się dochody spółdzielni rolników prowadzącej działalność jako mikroprzedsiębiorstwo pochodzące ze zbycia produktów rolnych lub grup tych produktów, lub ryb, ze względu na które spółdzielnia rolników została założona, wyprodukowanych w gospodarstwach lub działach specjalnych produkcji rolnej jej członków.

Preferencje powyższe stanowią pomoc *de minimis* (gdy pomoc jest udzielana podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą inną niż produkcja rolna), *de minimis* w rolnictwie (gdy pomoc jest udzielana podmiotom prowadzącym produkcję rolną), *de minimis* w sektorze rybołówstwa i akwakultury (gdy pomoc jest udzielana podmiotom prowadzącym działalność w zakresie przetwórstwa i wprowadzania do obrotu ryb - art. 25 ustawy o spółdzielniach rolników).

5.2. Spółdzielnie socjalne

Ustawa z 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych w art. 2 określa, że przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa opartego na osobistej pracy członków oraz pracowników spółdzielni socjalnej. Jej działalność ma na celu np. społeczną i zawodową reintegrację jej członków oraz pracowników, odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i odgrywania ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu, odbudowanie oraz podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy. Wspomniane działania nie są wykonywane w ramach prowadzonej przez spółdzielnię socjalną działalności gospodarczej.

Spółdzielnie takie mogą działać także w branży rolno-spożywczej, zajmując się działalnością rolniczą⁶³ czy przetwórstwem. Ustawa o spółdzielniach socjalnych w art. 15 ustawy określa, że spółdzielnia może zostać wsparta ze środków budżetu państwa lub środków budżetu jednostki samorządu terytorialnego w szczególności poprzez: 1) dotacje, 2) pożyczki, 3) poręczenia, 4) usługi lub doradztwo w zakresie finansowym, księgowym, ekonomicznym, prawnym i marketingowym, 5) zrefundowanie kosztów lustracji. Wsparcie jest udzielane jako pomoc *de minimis* zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r., zaś w przypadku, gdy

za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu.

62 T.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1800.

63 Aneta Suchoń, „Spółdzielnie socjalne prowadzące działalność rolniczą – wybrane problemy prawne” *Studia Iuridica Agraria*, 12 (2014): 149-165.

spółdzielnia wykonuje usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym, zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) nr 360/2012 z 25 kwietnia 2012 r.

Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 12 kwietnia 2019 r. w sprawie przyznania spółdzielni socjalnej środków na utworzenie stanowiska pracy i finansowanie kosztów wynagrodzenia osób niepełnosprawnych⁶⁴ określa, że środki mogą zostać przyznane np. na pokrycie planowanych wydatków niezbędnych do utworzenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej. Obejmują kwotę podatku naliczonego z tytułu zakupionych towarów i usług związanych z utworzeniem stanowiska pracy, w stosunku do której, zgodnie z przepisami o podatku od towarów i usług, nie przysługiwało prawo do obniżenia o tę kwotę kwoty podatku należnego. Spółdzielnia socjalna może otrzymać środki po złożeniu wniosku do starosty właściwego ze względu na miejsce zarejestrowania osoby niepełnosprawnej. Paragraf 9 wspomnianego rozporządzenia stanowi, że środki mogą być przyznawane jako pomoc *de minimis*, pomoc *de minimis* w sektorze rolnym albo pomocy *de minimis* w sektorze rybołówstwa i akwakultury w zależności od przedmiotu działalności spółdzielni.

6. Pomoc *de minimis* dla spółdzielni mleczarskich w praktyce

W tej części artykułu zaprezentowane zostaną wyniki badań empirycznych związanych z wykorzystaniem przez spółdzielnie mleczarskie pomocy państwa przyznawanej w ramach formuły *de minimis*. Wybór spółdzielni mleczarskich nie był przypadkowy. Należą one do najstarszych podmiotów spółdzielczych w Polsce, a niektóre mają ponad 100 lat. Mleczarstwo ma znaczący udział w wartości sprzedaży przemysłu spożywczego w Polsce (12,2% w 2020 roku). W 2020 roku istniały 148 mleczarnie zajmujące się przetwórstwem mleka i produkcją serów zatrudniające powyżej 10 osób. Pracowało w nich prawie 32 tys. osób. Przedsiębiorstwa te były rentowne i utrzymywały płynność finansową. Prawie ich wartości sprzedaży pochodziła z eksportu, a jego rola wzrosła po 2004 roku⁶⁵. Wejście Polski do UE przyspieszyło proces restrukturyzacji i modernizacji mleczarstwa. Inwestycje przyczyniły się do poprawy jakości produktów, która obok przewagi kosztowej i cenowej stała się ważnym czynnikiem konkurencyjności polskich mleczarni zarówno na rynku krajowym, jak i międzynarodowym. Wsparcie finansowe przemysłu mleczarskiego z unijnych programów pomocowych dla rolnictwa i obszarów wiejskich w latach 2002–2019 wyniosło 1,42 mld zł.⁶⁶ Nowoczesne krajowe

64 T.j. Dz. U. 2022, poz. 1195.

65 *Rynek mleka. Stan i perspektywy, nr 61*, red. Piotr Szajner (Warszawa: IERiGŻ-PIB, 2021), 14.

66 Grzegorz Szczubełek, „Competitiveness of the Polish Dairy Industry in the EU Market” *Olsztyn Economic Journal* 14 (2019): 383; Marcin Adamski, Jadwiga Drożdż, Robert Mroczek, Marek Zieliński, *Wsparcie*

zakłady mleczarskie są jednymi z głównych producentów przetworów mleczarskich w UE⁶⁷. Spółdzielnie mleczarskie są obecnie głównymi podmiotami skupującymi mleko w Polsce i dostarczającymi produkty mleczarskie, w tym podstawowe, na rynek krajowy⁶⁸.

W przepisach brakuje definicji spółdzielni mleczarskich. Ich zakres działalności wynika zatem ze statutu. Są to podmioty zajmujące się z reguły skupem i przetwórstwem mleka⁶⁹. Jednocześnie odnotować należy spółdzielnie mleczarskie, które zajmują się tylko skupem i rezygnują z przetwórstwa. Takich podmiotów nie ma jednak dużo. Niektóre spółdzielnie mleczarskie podejmują systematyczną pracę na rzecz rozwoju hodowli i chowu bydła mlecznego należącego do spółdzielców, zwiększania produkcji mleka i podnoszenia jego jakości, zwalczania chorób bydła oraz upowszechniania zasad higieny i profilaktyki w jego chowie, a także udzielania pomocy w organizacji gospodarstw specjalizujących się w produkcji i dostawie mleka⁷⁰. Działania takie wpływają pozytywnie na rozwój gospodarstw rolnych producentów mleka oraz rynek mleka. Spółdzielnie mleczarskie, które dodatkowo przetwarzają mleko, pozwalają producentom na udział w kolejnym etapie łańcucha żywnościowego, tzn. uzyskanie dochodów nie tylko ze sprzedaży mleka, lecz także z nadwyżki bilansowej z działalności przetwórczej⁷¹.

Wśród 93 spółdzielni mleczarskich prowadzących działalność gospodarczą na dzień 1 stycznia 2022 roku⁷² 87 z nich otrzymywało pomoc *de minimis* w latach 2004–2021⁷³. W latach 2004–2021 w 1255 przypadkach udzielono pomocy spółdzielniom mleczarskim na łączną kwotę 6,96 mln euro (tab. 1). W badanym okresie częstość udzielania pomocy rosła, ponieważ o ile w latach 2004–2012 było to od 5 do 42 przypadków w roku, to od

inwestycji w gospodarstwach rolnych i przetwórstwie spożywczym – wybrane zagadnienia (Warszawa: IERiGŻ-PIB, 2021), 82–83; Iwona Szczepaniak, Mirosława Tereszczuk, „Confronting the Polish Dairy Industry with the International Competition in the EU Food Market” *Review of Socio-Economic Perspectives*, 2 (2017): 31.

- 67 Eurostat, *Key figures on the European food chain: 2021 edition* (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021), 37.
- 68 Maria Zuba-Ciszewska, „Rola spółdzielni w zapewnieniu dostępności żywności w Polsce – na przykładzie produktów mleczarskich” *Wiesť i Rolnictwo*, 1 (2020): 115.
- 69 Suchoń, *Prawna koncepcja spółdzielni rolniczych*, 193 i n.
- 70 KZSM ZR. <https://mleczarstwowpolskie.pl/>. [dostęp: 9.12. 2021].
- 71 Suchoń, *Prawna koncepcja spółdzielni rolniczych*, 193 i n.
- 72 Wg bazy EMIS. <https://www.emis.com/pl>. [dostęp: 02.01.2022].
- 73 Wybór zakresu czasowego analizy był podyktowany dostępnością danych w bazie SUDOP.

2013 było to od 76 do 184 razy w roku. Wzrosła także wartość udzielonej pomocy z 2,55 do 598 tys. euro, przy czym w latach 2014 i 2020 była ona najwyższa. Znacząco zwiększyła się także średnia wartość działania pomocowego – z 0,16 do 5,7 tys. euro. W każdym badanym roku istniało bardzo duże zróżnicowanie między wartościami udzielanej pomocy. Dlatego dla połowy działań pomocowych ich wartość była znacznie niższa niż wartość średnia dla danego roku (poza 2008). Widać to bardzo wyraźnie w latach, w których różnica między wartościami skrajnymi była bardzo duża. W niektórych latach (2010–2011, 2014, 2018–2020) wynosiła ona nawet powyżej 100 tys. euro. Minimalna udzielona pomoc była mniejsza niż tysiąc euro, a maksymalna wahała się od 1,5 tys. do 200 tys. euro.

Tabela 1. Wartość pomocy *de minimis* udzielona spółdzielniom mleczarskim w poszczególnych latach

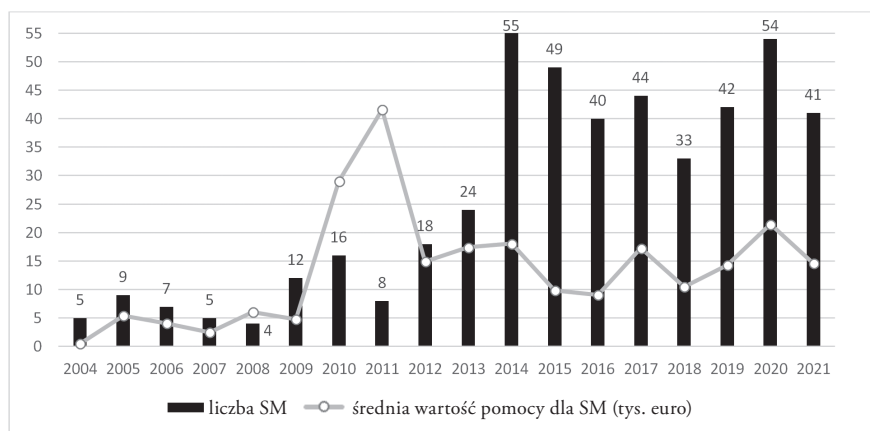
Lata	Liczba przypadków pomocy	Wartość pomocy					
		Suma (tys. euro)	Średnia (tys. euro)	Vs (%)	Mediana (tys. euro)	Min (tys. euro)	Max (tys. euro)
2004	16	2,55	0,16	221,57	0,03	0,01	1,50
2005	17	48,75	2,87	211,71	0,16	0,02	21,46
2006	11	28,63	2,60	219,07	0,04	0,003	20,23
2007	7	12,46	1,78	99,19	1,49	0,03	5,13
2008	5	24,17	4,83	89,85	5,34	0,08	11,78
2009	20	57,75	2,89	89,56	2,26	0,01	8,66
2010	23	464,09	20,18	267,27	2,88	0,01	196,47
2011	18	332,57	18,48	227,08	2,40	0,96	170,84
2012	42	268,86	6,40	220,02	1,96	0,06	77,62
2013	76	418,29	5,50	219,11	1,93	0,04	78,69
2014	165	992,94	6,02	289,36	2,60	0,09	200,00
2015	113	482,93	4,27	131,04	2,06	0,03	27,78
2016	99	363,30	3,67	106,11	1,94	0,06	17,96
2017	151	759,96	5,03	179,77	2,58	0,001	71,07
2018	84	346,42	4,12	316,96	1,38	0,004	117,21
2019	119	599,64	5,04	295,13	1,36	0,001	111,99
2020	184	1158,81	6,30	220,20	1,81	0,03	102,79
2021	105	598,02	5,70	237,29	1,84	0,04	93,40

Vs – współczynnik zmienności, Min- wartość minimalna, Max – wartość maksymalna

Źródło: opracowanie własne na podstawie UOKiK, SUDOP. <https://sudop.uokik.gov.pl>. [dostęp: 03.02.2022]

W 2021 roku pomocy *de minimis* udzielono 41 spółdzielniom mleczarskim i było to ośmiokrotnie więcej podmiotów niż w 2004 roku (rys. 1). W roku 2014 i 2020 zakres podmiotowy pomocy był największy (odpowiednio 55 i 54 mleczarnie). W badanym okresie zwiększyła się także o ponad 14 tys. euro średnia wartość pomocy udzielona spółdzielniom mleczarskim, przy czym największa dotyczyła roku 2010 i 2011, gdy niewiele podmiotów otrzymało takie wsparcie, przy stosunkowo wysokiej wartości udzielonej pomocy.

Rys. 1. Liczba spółdzielni mleczarskich (SM) objętych pomocą *de minimis* w poszczególnych latach

Źródło: opracowanie własne na podstawie UOKiK, SUDOP. <https://sudop.uokik.gov.pl>. [dostęp: 03.02.2022].

W latach 2004-2021 najczęściej (powyżej 100 razy) udzielano pomocy spółdzielniom mleczarskim w województwie wielkopolskim, lubelskim, podlaskim, świętokrzyskim, mazowieckim i łódzkim (tab. 2). Udzielona pomoc charakteryzuje się bardzo dużym stopniem koncentracji w układzie terytorialnym, ponieważ 65,3% jej wartości (tj. 4,55 mln euro) przypadło na mleczarnie znajdujące się w czterech województwach, tj. podlaskim, łódzkim, wielkopolskim i lubelskim. Istniało bardzo duże zróżnicowanie wartości udzielanej pomocy w każdym z regionów. Prawie we wszystkich regionach dla połowy działań pomocowych ich wartość była znacznie niższa niż wartość średnia. W kilku regionach różnica między wartościami skrajnymi przekroczyła 100 tys. euro.

Tabela 2. Wartość pomocy *de minimis* udzielona spółdzielniom mleczarskim w poszczególnych województwach

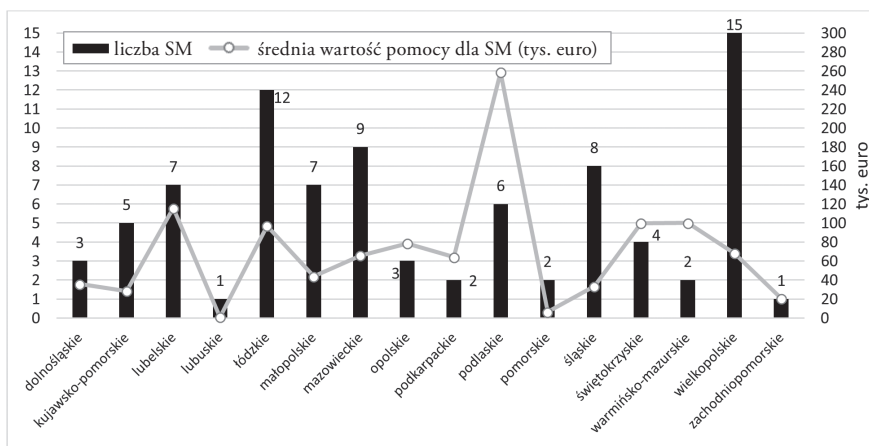
Województwo	Liczba przypadków pomocy	Wartość pomocy					
		Suma (tys. euro)	Średnia (tys. euro)	Vs (%)	Mediana (tys. euro)	Min. (tys. euro)	Max (tys. euro)
dolnośląskie	47	107,18	2,28	121,69	1,26	0,03	12,66
kujawsko-pomorskie	29	141,41	4,88	132,41	2,70	0,06	30,86
lubelskie	170	809,68	4,76	212,53	1,87	0,03	89,65
lubuskie	2	0,86	0,43	–	–	–	–
łódzkie	126	1162,99	9,23	254,09	3,02	0,001	200,00
małopolskie	62	306,65	4,95	268,11	1,88	0,004	100,94
mazowieckie	134	592,36	4,42	184,19	1,80	0,001	57,86
opolskie	38	235,22	6,19	263,36	1,31	0,13	93,40
podkarpackie	56	128,36	2,29	136,73	1,40	0,02	22,40
podlaskie	156	1551,85	9,95	258,35	3,80	0,12	196,47
pomorskie	4	12,84	3,21	–	–	–	–
śląskie	86	266,58	3,10	134,74	1,78	0,06	29,29
świętokrzyskie	142	399,34	2,81	177,63	1,49	0,04	50,72
warmińsko-mazurskie	17	200,28	11,78	142,94	4,16	0,17	71,07
wielkopolskie	180	1023,94	5,69	297,41	1,80	0,01	170,84
zachodniopomorskie	6	20,62	3,44	70,86	3,36	0,56	7,54

Źródło: opracowanie własne na podstawie UOKiK, SUDOP. <https://sudop.uokik.gov.pl>. [dostęp: 03.02.2022].

W badanym okresie wśród 87 spółdzielni mleczarskich, które otrzymały pomoc *de minimis*, najczęściej znajdowało się w województwie wielkopolskim (15) i łódzkim (12). Były to regiony charakteryzujące się ogólnie dużą liczbą spółdzielczych zakładów mleczarskich⁷⁴. W pozostałych regionach (rys. 2) pomoc ta dotarła do mniej niż 9 podmiotów. Najwyższą średnią jednostkową wartość pomocy otrzymały spółdzielnie mleczarskie w województwie podlaskim i lubelskim lub w których niewiele podmiotów otrzymało takie wsparcie (warmińsko-mazurskie).

74 Zuba-Ciszewska, „Rola spółdzielni w zapewnieniu dostępności żywności w Polsce – na przykładzie produktów mleczarskich”, 106.

Rys. 2. Liczba spółdzielni mleczarskich (SM) objętych pomocą *de minimis* w poszczególnych województwach

Źródło: opracowanie własne na podstawie UOKiK, SUDOP, <https://sudop.uokik.gov.pl> (dostęp: 03.02.2022).

W latach 2004–2021 największą pomoc (48,4% z 6,96 mln euro) otrzymała grupa dużych mleczarni, zatrudniających co najmniej 250 osób (tab. 3). Odpowiada to strukturze wartości sprzedaży branży mleczarskiej, w której największy i wciąż rosnący udział mają podmioty duże (79%)⁷⁵. Natomiast najczęściej pomoc była kierowana do najliczniejszej grupy spółdzielni, tj. średnich, zatrudniających od 50 do 250 osób. Grupa mleczarni najmniejszych otrzymywała pomoc najrzadziej i była ona najmniejsza.

Poziom koncentracji przekazywanej pomocy jest bardzo duży, ponieważ grupa 22 mleczarni, otrzymując co najmniej po 100 tys. Euro, odpowiadała za 74,7% całości wypłaconych środków dla spółdzielni mleczarskich. W grupie tej są cztery duże spółdzielnie mleczarskie, które były wspierane przez co najmniej 10 lat, od 38 do nawet 110 razy, i łącznie otrzymały one 1,84 mln euro, czyli tyle, ile 65 podmiotów razem.

Większość podmiotów (49) otrzymywała pomoc krótko, do 5 lat, i wielkość tej pomocy była najmniejsza. Jednocześnie większość mleczarni (48) była wspierana rzadko, tj. do 10 razy.

75 Eurostat. <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>. [dostęp: 1.03.2022].

Tabela 3. Struktura spółdzielni mleczarskich i wartości pomocy *de minimis* według kryterium wielkości przedsiębiorstwa, sumy otrzymanej pomocy, liczby lat wsparcia i liczby przypadków pomocy

Wyszczególnienie	Wielkość spółdzielni mleczarskiej						
	mała	średnia	duża				
liczba spółdzielni	24	45	18				
wartość pomocy (mln euro)	0,73	2,85	3,37				
liczba przypadków pomocy	172	684	399				
Wyszczególnienie	Suma pomocy w tys. euro dla jednej spółdzielni						
	(0;10)	<10; 50)	<50;100)	<100; 637>			
liczba spółdzielni	22	28	15	22			
wartość pomocy (mln euro)	0,1	0,7	1,0	5,2			
Wyszczególnienie	Liczba lat otrzymywania pomocy						
	od 1 do 5	od 6 do 10	od 11 do 13				
liczba spółdzielni	49	28	10				
wartość pomocy (mln euro)	1,43	3,76	1,76				
Wyszczególnienie	Liczba przypadków pomocy						
	od 1 do 5	od 6 do 10	od 11 do 20	od 21 do 30	od 31 do 40	od 41 do 50	od 51 do 110
liczba spółdzielni	35	13	19	10	3	3	4
wartość pomocy (mln euro)	0,6	0,7	1,7	1,2	1,3	0,7	0,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie UOKiK, SUDOP. <https://sudop.uokik.gov.pl>. [dostęp: 03.03.2022].

W latach 2004-2021 spółdzielnie mogły skorzystać z wielu form pomocy *de minimis* (tab. 4). Wartość poszczególnych działań pomocowych była bardzo zróżnicowana pod względem jednostkowej wartości, o czym świadczy wysoki poziom współczynników zmienności. Najczęstszą formą pomocy były dotacje lub inne świadczenia bezzwrotne. Skorzystało z nich 76 spółdzielni na łączną kwotę 2,32 mln euro. Pomoc była udzielana na podstawie m.in. art 27 ustawy z 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020⁷⁶ (pomoc w wysokości 389,6 tys. euro, udzielona 17 razy), art. 66 i 69 ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (318,1 tys. euro, 112 razy), art 4a i 6b ustawy z 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (468,2 tys. euro, 92 razy), art. 7 ust.

76 T.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 818 ze zm.

4a-4d ustawy z 28 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o podatku akcyzowym oraz niektórych innych ustaw⁷⁷ (657,5 tys. euro, 65 razy). Istotną formą pomocy była także refundacja, której udzielono 411 razy dla 49 spółdzielni, na łączną kwotę 1,69 mln euro, z czego 1,55 mln euro (389 razy) na podstawie ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Powyższe formy wsparcia spółdzielni pozwalały im realizować także zadania społeczne, które wynikają z ich bimodalnego charakteru⁷⁸.

Trzecią najistotniejszą formą pomocy były dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych. Wartość tej pomocy wyniosła blisko milion euro i skorzystało z niej 6 spółdzielni mleczarskich. Udzielił jej w latach 2010-2012 Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na podstawie art. 4 ust. 6 ustawy z 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁷⁹.

Według art. 411 ustawy Prawo ochrony środowiska prezesi zarządu WFOŚiGW w kilku miastach udzielili pożyczek warunkowo umorzonych na kwotę 400 tys. euro. Prezes Banku Gospodarstwa Krajowego przyznał gwarancji spłaty kredytów na poziomie 270 tys. euro dla 13 mleczarni na podstawie art. 34a ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa. Prezydenci i burmistrzowie skorzystali z możliwości obniżenia wysokości opłaty na podstawie art. 1 ust 1, art. 3 i art. 4 ust 1, 2, 6, ust. 7 pkt 2 ustawy z 29 lipca 2005 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości⁸⁰. W przypadku jednej spółdzielni opłatę w kwocie 112 tys. euro obniżył Dyrektor Generalny Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych przesłanek odroczenia, rozłożenia na raty lub umorzenia należności. Z umorzenia w całości lub w części zaległości podatkowej wraz z odsetkami skorzystało 28 spółdzielni na kwotę 270 tys. euro na podstawie art. 67 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa⁸¹. Natomiast według ustawy z 12 stycznia 1991 roku o podatkach i opłatach lokalnych zwolniono z podatku 4 spółdzielnie mleczarskie na kwotę 120 tys. euro. Pozostałe formy pomocy udzielono w kwocie mniejszej niż 100 tys. euro.

77 Dz. U. z 2018 r. poz. 2538.

78 Aneta Suchoń, Maria Zuba-Ciszewska, „Functioning of Cooperatives within the Context of the Tasks of Communes (Especially Rural) – Selected Economic and Law Issues” *Lex localis. Journal of Local Self-Government*, 18 (2020): 919-921.

79 T.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1505 ze zm.

80 T.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1314 ze zm.

81 T.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1540 ze zm.

Tabela 4. Wartość pomocy *de minimis* udzielona spółdzielniom mleczarskim według form pomocy

Forma pomocy	Liczba spółdzielni	Liczba przypadków pomocy	Wartość pomocy					
			Suma (tys. euro)	Średnia (tys. euro)	Vs (%)	Mediana (tys. euro)	Min (tys. euro)	Max (tys. euro)
Dotacja lub inne bezzwrotne świadczenie	76	460	2316,16	5,04	230,07	1,90	0,01	102,79
Refundacja	49	411	1686,23	4,10	128,93	1,89	0,00	36,46
Zwolnienie z podatku	4	16	117,73	7,36	106,65	3,90	0,08	22,45
Umorzenie opłaty (składki, wpłaty)	4	6	92,97	15,50	199,63	1,51	0,11	84,54
Umorzenie odsetek za zwłokę z tytułu opłaty (składki, wpłaty)	1	1	0,56	–	–	–	–	–
Umorzenie kar	1	1	0,24	–	–	–	–	–
Zbycie mienia będącego własnością Skarbu Państwa albo jednostek samorządu terytorialnego lub ich związków na warunkach korzystniejszych od oferowanych na rynku	1	3	11,19	–	–	–	–	–
Obniżka lub zmniejszenie powodujące obniżenie podstawy opodatkowania lub wysokości podatku	3	13	8,67	0,67	79,28	1,10	0,03	1,20
Obniżenie wysokości opłaty	4	5	317,48	63,50	126,79	4,51	0,17	200,00
Zwolnienie z opłaty	1	10	1,62	0,16	112,01	0,04	0,00	0,52
Umorzenie w całości lub w części zaległości podatkowej wraz z odsetkami	28	74	245,88	3,32	135,17	2,13	0,06	30,86
Umorzenie odsetek od zaległości podatkowej	6	23	46,15	2,01	274,77	0,03	0,00	21,46
Pożyczka preferencyjna	8	17	63,12	3,71	143,45	1,93	0,00	23,41
Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych	6	15	983,72	65,58	102,65	50,72	1,93	196,47

Pożyczki warunkowo umorzone	5	8	395,32	49,41	68,42	32,16	16,47	117,21
Odroczenie terminu płatności podatku	5	10	0,96	0,10	110,87	0,05	0,01	0,39
Odroczenie terminu płatności zaległości podatkowej wraz z odsetkami	5	8	1,38	0,17	74,91	0,20	0,02	0,41
Rozłożenie na raty płatności podatku	2	2	0,49	–	–	–	–	–
Rozłożenie na raty płatności zaległości podatkowej wraz z odsetkami	5	5	12,88	2,58	87,95	3,04	0,03	6,28
Odroczenie terminu płatności opłaty (składki, wpłaty)	1	1	0,02	–	–	–	–	–
Rozłożenie na raty opłaty (składki, wpłaty)	4	7	6,83	0,98	197,75	0,15	0,06	5,69
Gwarancja spłaty kredytów	13	27	271,68	10,06	153,93	4,64	0,45	57,86
Inne	9	32	85,72	2,68	102,90	1,43	0,13	9,14

Źródło: opracowanie własne na podstawie UOKiK, SUDOP. <https://sudop.uokik.gov.pl>. [dostęp: 03.02.2022].

7. Podsumowanie

Podsumowując rozważania należy stwierdzić, że spółdzielnie działające w branży rolno-spożywczej korzystają z różnego rodzaju pomocy *de minimis* oraz pomocy *de minimis* w rolnictwie. Dla niektórych z nich, szczególnie tych mniejszych, jest to dodatkowe i istotne źródło wsparcia finansowego. Chodzi przede wszystkim o bieżące koszty związane z prowadzoną aktywnością. Ustawodawca coraz częściej bierze pod uwagę, że spółdzielnie stanowią podmioty należące do członków, działają na podstawie zasad spółdzielczych, a stojące przed nimi zadania mają charakter nie tylko ekonomiczny, ale także społeczny. Przykładem jest chociażby wprowadzenie pomocy *de minimis* lub *de minimis* w rolnictwie adresowanej tylko np. do spółdzielni socjalnych czy spółdzielni rolników. Takie działania należy ocenić pozytywnie, wpisuje się ono w wytyczne Unii Europejskiej i jest korzystne dla tychże podmiotów.

Mimo zróżnicowanych regulacji prawnych, w porównaniu z innymi rodzajami pomocy ze środków publicznych, ta klasyfikowana jako *de minimis* z reguły charakteryzuje się najmniejszą liczbą warunków do spełnienia. Uważa ta odnosi się jednak tylko do ustawodawstwa unijnego i ogólnej procedury

udzielania *pomocy de minimis* polegającej na złożeniu wniosku oraz przedstawianiu zaświadczeń o udzielonej pomocy. Jednocześnie należy zaznaczyć, że liczne trudności sprawiają szczegółowe warunki, które należy spełnić, aby otrzymać konkretny rodzaj pomocy. Są one rozproszone w wielu polskich aktach prawnych i często zawarte w nich pojęcia są niedookreślone.

Nie ulega wątpliwości, że znaczenie pomocy *de minimis* w rolnictwie wzrosło, gdyż coraz więcej postaci wsparcia udzielanych jest w tej formule. Odnosząc się do spółdzielni, korzystają z niej przede wszystkim spółdzielnie produkcji rolnej oraz spółdzielnie socjalne zajmujące się działalnością rolniczą. W przypadku tych pierwszych podmiotów wysokość pomocy *de minimis* w rolnictwie jest z reguły zbyt niska. Dlatego pozytywnie należy ocenić zwiększenie kwoty pomocy z 7,5 tys. euro do 15 tys. euro, a w 2019 r. do 20 tys. euro w ciągu trzech lat., co oznacza nowe możliwości rozwoju dla gospodarstw rolnych. Wyższa jest także maksymalna skumulowana kwota tejże pomocy przyznana Polsce na lata 2014-2020 (295 932 125 euro), jednak jest ona nadal dużo niższa niż we Francji (932 709 458 euro), Niemczech (732 848 458 euro) czy Hiszpanii (592 962 542 euro)⁸². Możliwość uzyskania zwiększonej kwoty *de minimis* w rolnictwie łączy się jednak z koniecznością zmiany unijnych normatywnych zasad wyliczania jej wysokości. Coraz więcej spółdzielni korzysta także z pomocy *de minimis*. Była ona udziela na podstawie ponad 15 aktów prawnych i jej wartość wzrasta, np. na szkolenia czy dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych.

Odnosząc się do celu drugiego, czyli oceny pomocy *de minimis* przyznawanej w spółdzielniach mleczarskich, można stwierdzić, że większość z obecnie funkcjonujących spółdzielni mleczarskich, bo 87, otrzymało pomoc *de minimis* w latach 2004-2021 na łączną kwotę 6,96 mln euro. Częstość udzielania pomocy rosła (choć niesystematycznie), podobnie jak wartość wsparcia (z 2,55 do 598 tys. euro). Znacząco zwiększyła się także średnia wartość działania pomocowego (z 0,16 do 5,7 tys. euro), chociaż istniało bardzo duże zróżnicowanie między wartościami udzielanej pomocy w każdym badanym roku. O ile w 2004 roku z pomocy skorzystało 5 spółdzielni, o ile w 2021 roku już 41, a średnia wartość pomocy otrzymywana przez spółdzielnie mleczarskie zwiększyła się o ponad 14 tys. euro. Udzielona pomoc charakteryzuje się bardzo dużym stopniem koncentracji w układzie terytorialnym, ponieważ ponad 65% jej wartości trafiło do mleczarni z czterech województw, tj. podlaskiego, łódzkiego, wielkopolskiego i lubelskiego. Najwięcej beneficjentów znajdowało się w województwie wielkopolskim (15) i łódzkim (12). Największą pomoc (ponad 48% jej wartości) otrzymała grupa

82 Rozporządzenie Komisji (UE) 2019/316 z 21 lutego 2019 r. zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1408/2013 w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis* w sektorze rolnym, Dz. Urz. UE L 51I, 22.2.2019.

dużych mleczarni. Najczęściej pomoc była kierowana do najliczniejszej grupy spółdzielni, tj. przedsiębiorstw średnich, a najrzadziej do mleczarni najmniejszych. Poziom koncentracji przekazywanej pomocy jest bardzo duży, ponieważ $\frac{3}{4}$ jej wartości otrzymały 22 spółdzielnie mleczarskie. Spółdzielnie mleczarskie mogły skorzystać z różnych form pomocy udzielanych w ramach formuły *de minimis*, a wartość poszczególnych działań pomocowych była bardzo zróżnicowana pod względem jednostkowej wartości. Najczęstszymi i skierowanymi do najliczniejszego grona beneficjentów formami pomocy były dotacje lub inne bezzwrotne świadczenia (2,32 mln euro) oraz refundacja (1,69 mln euro). Trzecią najistotniejszą formą pomocy były dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych (1 mln euro). Pomoc *de minimis* udzielona spółdzielniom mleczarskim charakteryzowała się znacznym zróżnicowaniem zarówno w układzie czasowym, jak i podmiotowym, przedmiotowym oraz przestrzennym a także bardzo dużym stopniem koncentracji w układzie terytorialnym, podmiotowym i przedmiotowym.

Bibliografia

- Adamski Marcin, Jadwiga Drożdż, Robert Mroczek, Marek Zieliński, *Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych i przetwórstwie spożywczym – wybrane zagadnienia*. Warszawa: IERiGŻ-PIB, 2021.
- ARiMR, *Nieoprocentowane pożyczki dla producentów świń z obszarów ASF na spłatę zobowiązań cywilnoprawnych wznowione*. <https://www.gov.pl/web/arimr/nieoprocentowane-pozyczki-dla-producentow-swin-z-obszaru-asf-na-splate-zobowiazan-cywilnoprawnych-wznowione>.
- Bartniczak Bartosz, „De minimis aid in Poland in the years 2008-2015—is this aid sustainable or not?” *Economic and Environmental Studies*, 18.1 (2018): 47-64.
- De Cecco Francesco, *State aid and the European economic constitution*. Oxford: Bloomsbury Publishing, 2013.
- Dofinansowanie do wapnowania także dla gospodarstw powyżej 75 ha*. <https://www.wrp.pl/dofinansowanie-do-wapnowania-takze-dla-gospodarstw-powyzej-75-ha/>.
- Etel Leonard, „Korzystanie z pomocy publicznej w spłacie zobowiązań podatkowych” *Państwo i Prawo*, 3 (2011): 35-42.
- European Union Law of Competition*, red. David Bailey, Laura Elizabeth John. Oxford: OUP-Oxford University Press, 2018.
- Eurostat, *Key figures on the European food chain: 2021 edition*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021.
- Eurostat. <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
- KZSM ZR. <https://mleczarstwpolskie.pl/>.
- Marquardt Piotr, *Pomoc publiczna dla małych i średnich przedsiębiorców*. Warszawa: Lexis Nexis, 2007.

- NFOŚ, *Usuwanie folii rolniczych i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej w kontekście przepisów pomocy publicznej*. <https://www.gov.pl/web/nfosigw/usuwanie-folii-rolniczych-i-innych-odpadow-pochodzacych-z-dzialalnosci-rolniczej-2021>.
- Pomoc publiczna dla przedsiębiorców. Wybrane zagadnienia. Perspektywa podmiotu udzielającego pomocy i jej beneficjenta w Polsce*, red. A. Adam Ambroziak, Katarzyna Pamuła-Wróbel, Robert Zenc. Warszawa: Wolters Kluwer, 2020.
- Popardowski Paweł, *Reguły konkurencji w rolnictwie w prawodawstwie Unii Europejskiej*. Warszawa: Wydawnictwo INP PAN, 2019.
- Postuła Igor, Aleksander Werner. *Pomoc publiczna*. Warszawa: PWN, 2006.
- Quigley Conor, *European State Aid Law and Policy*. Oxford: Bloomsbury Publishing, 2015.
- Rynek mleka. Stan i perspektywy*, nr 61, red. Piotr Szajner, Warszawa: IERiGŻ-PIB, 2021.
- Suchoń Aneta, „Nowa ustawa o spółdzielniach rolników–wybrane zagadnienia” *Studia Prawnicze KUL*, 3 (2020): 261-290.
- Suchoń Aneta, „Nowe zasady pomocy de minimis w rolnictwie-aspekty prawne i ekonomiczne” *Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej*, 107 (2014): 19-34.
- Suchoń Aneta, „Pomoc de minimis w rolnictwie jako instrument wsparcia producentów rolnych – wybrane aspekty prawne”, [w:] *Z zagadnień systemu prawa. Księga Jubileuszowa Profesora Pawła Czechowskiego*, red. Adam Niewiadomski, Konrad Marciniuk, Przemysław Litwiniuk. 795-812. Warszawa: PWE, 2021.
- Suchoń Aneta, „Pomoc de minimis w rolnictwie” *Przegląd Prawa Rolnego*, 1 (2011): 173-198.
- Suchoń Aneta, „Spółdzielnie socjalne prowadzące działalność rolniczą–wybrane problemy prawne” *Studia Iuridica Agraria*, 12 (2014): 149-165.
- Suchoń Aneta, Maria Zuba-Ciszewska, „Functioning of Cooperatives within the Context of the Tasks of Communes (Especially Rural) – Selected Economic and Law Issues” *Lex localis. Journal of Local Self-Government*, 18 (2020): 901-925. [https://doi.org/10.4335/18.3.901-925\(2020\)](https://doi.org/10.4335/18.3.901-925(2020)).
- Suchoń Aneta, *Prawna koncepcja spółdzielni rolniczych*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, 2016.
- Szczepaniak Iwona, Mirosława Tereszczuk, „Confronting the Polish Dairy Industry with the International Competition in the EU Food Market” *Review of Socio-Economic Perspectives* 2 (2017): 31-51. <https://doi.org/10.19275/RSEP016>.
- Szczubetek Grzegorz, „Competitiveness of the Polish Dairy Industry in the EU Market” *Olsztyn Economic Journal*, 14 (2019): 383-395. doi: 10.31648/oiej.4933.

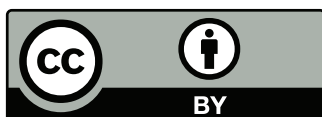
UOKiK, *Pomoc de minimis w Polsce udzielona przedsiębiorcom w 2020 roku*. Warszawa: UOKiK, 2021.

UOKiK, SUDOP. <https://sudop.uokik.gov.pl>.

Wodzień-Nowak Agata, *Dopłaty do wapnowania gleb 2022. Do kiedy można składać wnioski i ile hektarów obejmuje dopłata?*. <https://strefaagro.pl/dopłaty-do-wapnowania-gleb-2022-do-kiedy-mozna-skladac-wnioski-i-ile-hektarow-obejmuje-doplata/ar/c8-15938205>.

Wróbel Andrzej, Krystyna Kowalik-Bańczyk, Monika Szwarc-Kuczer, *Traktat o funkcjonowaniu UE. Komentarz*, t. II. Warszawa: Wolters Kluwer, 2012.

Zuba-Ciszewska Maria, „Rola spółdzielni w zapewnieniu dostępności żywności w Polsce – na przykładzie produktów mleczarskich” *Wies i Rolnictwo*, 1 (2020): 93-119. doi: 10.7366/wir012020/05.

This article is published under a Creative Commons Attribution 4.0 International license.

For guidelines on the permitted uses refer to <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode>